

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: פרטוק	שם פרטי: מיכאל
-----------------	----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: פרטוק		בלועזית Fertoukh	
שם פרטי איתו נולדתי: מיכאל אהרון מקס		בלועזית Mikael Aaron Max	
עיר לידה: ספאקס		בלועזית Sfaz	
שם פרטי ושם משפחה של האב: יונה פרטוק		שם פרטי ושם נעורים של האם: קוקה הנרייט ברגיג	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: ספאקס		בלועזית Sfax	
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: בית בד בשם בְּנָה בעיר ספאקס (שם העיר או האזור ושם הארץ)		חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא)	
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי:		תאריך השחרור:	
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור	
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתו עד מתי		שנת עליה:	
		1956	
		במידה ועלית באניה, ציין את שמה	
		פצ'ה	

אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה

(צינוי דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

משפחתי מנתה 7 נפשות. אבי- יונה; אמי- קוקה (הנרייט); אחותי הגדולה ג'ילברט (ילידת 1933); אחותי אודט (ילידת 1935); אחי יוסף (יליד 1937); אחי (יליד 1938) ואחי נסים ז"ל (יליד 1939), שנפטר ב- 1985. עוד מילדותי, התגוררנו כולנו בבית של סבתי, דיה, שהייתה האישה הדומיננטית של המשפחה. בית סבתי היה בית מזרחי, שהכיל חדרים בגדלים שונים סביב חצר מרכזית גדולה. המטבח והשירותים היו משותפים לכולם. הייתה באר מים בחצר. גרו איתנו גם דודים שלי, אחים (3) ואחיות (2) של אמא. סבי נפטר ב- 1942. אני זוכר אותו במעורפל. אבי עבד רוב השנים בייצור שמן זית. מצבנו הכלכלי היה טוב. היה לאבי אופנוע, אשר גוייס בזמן המלחמה. העיר ספאקס, בה התגוררנו, היא העיר השניה בגודלה בטוניס. זו עיר נמל, שמנתה כ- 80, 90 אלף תושבים, ברובם מוסלמים, אך היה גם נתח של צרפתים נוצרים וכמובן יהודים. היינו משפחה מסורתית. אבי לא שם כִּיפה, אבל הוא תמיד חבש כובע ברט. היינו הולכים לבית הכנסת ולומדים שם תורה.

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

כשפרצה מלחמת העולם השנייה הייתי אמנם בן שנה, אבל פלישת הגרמנים לטוניס נעשתה בשנת 1942, ואז הייתי כבר כבן 4, ואני זוכר את התכונות בבית. אני זוכר נסיעה באוטובוס דחוס, בתחילת 1943, עם כל משפחתי ומשפחות אחרות מהעיר ספאקס. לזיכרוני, זו הייתה נסיעה חפוזת לצאת מהבית. המשפחה שלי נסעה לבית בד, שבו אבי עבד, בעיר ספאקס. בית הבד הזה היה מרוחק כ- 5 ק"מ ממרכז העיר. הייתה שם דירה פנויה וכל משפחתי, כולל סבתי, עברה לשם והתגוררה שם, עד שחזרנו לביתנו שבוער, עם סיום המלחמה, בשנת 1945. בית הבד שבו גרנו המשיך לעבוד ולתפקד ולייצר שמן זית גם בתקופת המלחמה. באותה תקופה, אחיותיי לא הלכו לבית ספר, אני ואחי לא הלכנו לגן. לא היה גן. אני זוכר ששמעתי בומים חזקים ודיברו על כך שכוחות הברית מפציצים מחנות ומפקדות שנתפסו על ידי הגרמנים. ראיתי בשמיים פטריות עשן והמבוגרים אמרו שאלה שובלי עשן שעשו תותחי הנגמ של הגרמנים, שירו במטוסים של כוחות הברית. אנחנו תמכנו בצד הצרפתי, אבל היהודים היו פגועים מכך שהצרפתים שיתפו פעולה עם הגרמנים. כיהודים בתקופה זו, היינו מפוחדים, כי היו שמועות על יהודים שנשלחים מהעיר במשלוחים ולא חוזרים. למשל, דוד של מי שלימים הפכה להיות גיסי (נישאה לאחי) נלקח ונעלם ולא ידעו לאן. אני זוכר את המבוגרים יושבים סביב הרדיו ומקשיבים. כשהם שמעו שהגרמנים פלשו לרוסיה, הייתה שמחה גדולה, כי אבא אמר שזה הולך להיות הסוף של הצבא הגרמני, כמו שהיה בזמן נפוליון. אני זוכר, כילד, את השמועה ואת הפחד מכך שארה"ב הפציצה את יפן. לא ידעתי בדיוק מה קרה, אבל דיברו על זה שארה"ב זרקה פצצת אטום והחריבה עיר שלמה ושיש המון הרוגים. הדודים שלי גויסו להשתתף במלחמה. אחד מהם, אדמונד, היה במונטה קסינו (Montecassino) באיטליה; דוד אחר, ז'קו, היה בחיל הים הצרפתי ודוד נוסף, פרנסואה, היה בגבול צרפת גרמני, בקו מז'ינו. אני יודע שאבי גויס ל"עבודות הכרחיות" או "עבודות כפיה", לפי אישור שמצאתי בבית, בין הניירות של אבי, שמעיד על כך, שבזמן כיבוש העיר על ידי הגרמנים בשיתוף עם הצרפתים, הוא הועסק בכך. בסיום המלחמה, אני זוכר את השמחה שלנו, כשראינו את השיירות הארוכות של המשאיות עם החיילים של כוחות הברית שנסעו ממערב למזרח. החיילים (בריטים או אמריקאים) היו מסמנים לנו באצבעות V ואנחנו היינו מחזירים להם את אותו סימן. הרגשנו שמחה גדולה שבאים להציל אותנו. אני זוכר את השיר ששרנו, בשפה היהודית טוניסאית, ואני מתרגם אותו כך: "המושיע בא, המושיע בא, הנה הוא בא, הביא לנו הטוב ונשאר עימנו, הגיע המושיע והרחיק מאיתנו את המכוש והאת, ואמר: יהודים, אל תפחדו, כי האל איתנו".

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

כשהסתיימה המלחמה ב- 1945 חזרנו לבית סבתי שבו התגוררנו לפני המלחמה. התגוררנו בבית זה עד 1949. בשנה זו, אבי החל לעבוד בבית בד ב- "UPOTS" ואז עברנו להתגורר בבית הבד במקום בו עבד. עד עלייתנו ארצה, בשנת 1956, התגוררנו בבית הבד הנ"ל. אבי הפסיק לעבוד בבית הבד, והחל לעבוד בעבודות מזדמנות. בין היתר, הוא עבד כ"רשם" בנמל של העיר. התפקיד שלו היה לרשום את הסחורות שהורדו או הועלו לאניות בנמל. המצב הכלכלי היה פחות טוב מאשר קודם, ואמא הייתה

גם יוצאת לעבוד במשקי הבית של היהודים האמידים, מראשי העדה. כשהתחלתי ללכת לבית הספר, גם הבנתי שאני יהודי. בבית היו מנהגים של שמירה על השבת, חגים (שעליהם אפרט מאוחר יותר), וזה היה רגיל עבורי, כי גדלתי לתוך זה, אבל בבית הספר הבנתי שאני יהודי. ההורים היו מזהירים אותנו, לא לקלל את מוחמד, לא לעמוד עם הגב אל הקיר בידיים מושטות לצדדים, כמו ישו – זו הייתה צורת החיים. כילד, היו לי חברים מוסלמים וחברים נוצרים (איטלקים וצרפתים) וכמובן חברים יהודים. דיברנו כמה שפות. עם סבתא דיברנו "ערבית-יהודית-טוניסאית". זה בליל של שלש השפות. למשל, לסיר עם ידית קראנו "קסרולה" ביהודית טוניסאית. לקערת מרק קראנו "סובירה". השפה הושפעה מהצרפתית, מהאיטלקית, מהאידיש. בבית דיברנו חצי ערבית וחצי צרפתית, ומחוץ לבית, בבית הספר ועם החברים, דיברנו צרפתית. בית הספר שאליו הלכתי (מכיתה א' עד ו') היה גדול, רחב ידיים. הייתה הפרדה בין בנים ובנות. אני זוכר, שאחרי המלחמה, חלונות הזכוכית של בית הספר היו מודבקים בסרטי הדבקה, שריד לתקופת המלחמה. עד כיתה ה' למדתי בבית ספר אחד ואת כיתה ו' למדתי בבית ספר "אליאנס" כי עברנו למקום מגורים אחר, לבית בד שהיה רחוק כ-2 ק"מ ממרכז העיר, וכבר לא יכולתי להגיע לבית הספר הראשון. לאבי היה רכב והוא היה מסיע אותי ואת אחי נסים לבית הספר בבוקר ולוקח אותנו אחר הצהריים. אני זוכר שהיינו אוכלים ארוחת צהריים בבית הספר, ואני זוכר שאבי שילם לבית הספר סכום גדול של כסף, כדי שלא נרגיש שאנחנו בבית תמחוי. בכיתה ז' נכנסתי לבית ספר מקצועי/עיוני שבו למדו מסגרות, חשמל, נגרות, שרטוט, בנוסף ללימודים העיוניים. לא הייתי התלמיד הכי שקדן. לפעמים "התפרחחתי" עם חברים, והיינו הולכים לים או לטייל בעיר במקום להגיע ללימודים. בבית הספר היסודי היה חינוך נוקשה, שכלל מכות על כפות הידיים עם סרגל קטן. אני רציתי ללמוד חשמל, כי בבית הבד שבו התגוררנו בנו בנין גדול ועבדו שם הרבה חשמלאים. למעשה, אני בעל מקצוע (חשמלאי) כבר מגיל 15. הצטרפתי לעובדים בבנין, ועסקנו בעיקר באינסטלציה. אני זוכר ששברתי לעצמי עצם ביד כשדפקתי לעצמי על היד בפטיש. הבניין נבנה על ידי קבלן יהודי בשם חייט, שהיה קבלן חשמל מפורסם. עבדתי אצלו. עבדנו בבנייני ציבור גדולים, כגון בתי חולים ובתי ספר.

אספר קצת על החיים בבית ועל המנהגים היהודים:

הבישול נעשה על "קאנון" – כלי חרס עם 4 תושבות ובתוכו פחמים. לאט לאט נכנסה מודרניזציה לבית. אצלנו בבית השתמשו בארגז קרח, אבל אצל דודה שלי, למשל, נכנס כבר מקרר וגם כיריים של גז. היהודים היו מביאים למאפיה את סיר החמין כל יום שישי. זו הייתה מאפיה שנפתחה במיוחד בשבילנו. סיר החמין היה סיר חרס, דומה לטג'ין. בשבת בבוקר, אחרי הביקור בבית הכנסת, היינו לוקחים את הסיר מהמאפיה. בשישי אבא היה עושה קידוש וכל המשפחה היתה מסבה לשולחן. אחרי הקידוש שרנו את "אשת חייל מי ימצא" ו"שלום מלאכי השרת"... היינו חוגגים את החגים היהודים: למשל, בפורים, נהגנו להתחפש. היינו גם מדליקים מדורה קטנה, גוזרים את הדמות של המן הרשע והיינו מעלים אותה באש וצועקים, משהו בסגנון: "המן הרשע נתלה על עץ גבוה ונשרף באש..."

פסח: כשבוע לפני הפסח היו הניקיונות וההכנות לפסח. היו מביאים הביתה כבש כשבוע לפני החג (כי אז זה היה קצת זול יותר) והכבש היה חי בפאתי הבית, עד ערב לפני הפסח. השוחט היה בא ושוחט אותו. ראיתי זאת במו עיני. היה גם איש מקצוע שהיה מוריד את העור וחותר את הבשר. את החלק התחתון, שדרש פעולה של ניקור, כחלק מהכשרת הבשר, היינו מוכרים לשכנים המוסלמים ואת החלקים העליונים של הכבש היינו אוכלים. כמובן שהיינו קוראים בהגדה. למעשה, חגגנו את ליל הסדר בשני לילות. בלילה הראשון היינו קוראים בהגדה בעברית. למחרת, היינו קוראים בהגדה עם תרגום. זה היה הרבה יותר ארוך, ואנחנו, כילדים, רצינו כבר לאכול וחיכינו שזה יסתיים. אחרי האוכל, היינו קוראים ושרים בהגדה עד הסוף.

תנועות נוער:

במקביל ללימודים בתיכון ("קולג' טקניק") הייתי בתנועת נוער שנקראה "הנוער הציוני". בילדותי, הייתי בבית"ר, אבל מגיל 14 השתייכתי לתנועת ה"נוער הציוני". ספגנו אידיאולוגיה ציונית של מפא"י, חרות, שמענו הרצאות על בן גוריון, היינו במחנות קיץ של התנועה והיו לנו פעילויות ספורט כמו קבוצת כדורעף ובבחרת טניס שולחן. שמענו המון סיפורים על ארץ ישראל, למדנו שירי סוכנות, ריקודי עם. בחגים היינו מציגים הצגות שקשורות לחג: הבאת ביכורים בשבועות; עבדים בפסח וכד'. בתשעה באב היינו צמים ומתחילת חודש אב לא אכלנו בשר אדום וגם לא הלכנו לים, מתוך אמונה, שבימים אלה יש סיכון לטבוע.

נא ספרי על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

בחודש מרץ 1956 טוניס קיבלה עצמאות. באחד הנאומים של חביב בורגיבה, נשיא טוניס, הוא אמר שכולם (מוסלמים, נוצרים ויהודים) צריכים להתגייס לצבא, כדי להלחם עבור המדינה. אני הייתי כבר בגיל גיוס (כבן 17 וחצי). האחיינים שלי היו מגויסים לצבא הצרפתי. למעשה, המשפחה שלי היתה טוניסאית, בנתינות שלה, אבל לדודים שלי היתה נתינות צרפתית והם היו מגויסים לצבא הצרפתי. אבא שלי חשש, שאם אתגייס לצבא טוניס, אני אצטרך להלחם בבני הדודים שלי, אם יהיה עימות בין טוניס לצרפת, והיה עימות כזה בגבול אלג'יריה - טוניס.

ממסמכים של אבי, שמצאתי לאחר פטירתו, אני למד, שאבי הכין את הקרקע לעליה לארץ, בכך שהוא שלח מכתב למשרד החקלאות בארץ והודיע להם, שיש לו התמחות בייצור שמן זית, ושהבנים שלו מתמחים בחשמל (אני) ובאינסטלציה וחימום מרכזי (אחי יוסף) והוא ביקש שיסדרו לנו עבודה בארץ. כשאבי החל לדבר על עליה ארצה מאד שמחנו. כל המשפחה רצתה לעלות ארצה. אמי כבר ביקרה בישראל פעמיים קודם את המשפחה שלה.

הגיע אלינו שליח מהארץ בשם **חיים סעדון**. הוא סידר לנו ניירות-פספורט משפחתי. למעשה, אחותי אודט, עלתה ראשונה ב"עליית הנוער" והגיעה לקיבוץ תלמי יפה. אחי, יוסף, עלה כחצי שנה לפנינו, ונשלח גם הוא לאותו קיבוץ. אחותי ג'ילברט עלתה ארצה במרץ 56. שאר המשפחה, ואני ביניהם יצאנו מטוניס ב-אוגוסט 1956. הפלגנו מטוניס למרסי באנייה בשם "VILLE DE FRANCE" והועברנו למחנה "ארנס". זה היה כמו מחנה צבאי. שהינו שם כשבועיים ואז עלינו על אנייה איטלקית בשם "פצה", שפירושו "שלום" לכיוון ארץ ישראל.

אחרי 5 ימי הפלגה, שכמעט לא הורגשו כי הים היה חלק ושקט, הגענו לנמל חיפה. זה היה ב-10 בספטמבר 1956. התרגשתי כשראיתי את האורות של חיפה ואת דגל ישראל מונף מעל בנין גבוה, שלימים הבנתי, שהיה מהמגורות של "דגון". ירדנו מהאנייה. מינו אותנו והעבירו אותנו למשאית. על המשאית הרגשנו קצת כמו "פרות" או "כבשים" שמובילים לשחיטה. הייתה נסיעה ארוכה עם הפסקה אחת במירון. היו סיבובים בדרך והרבה אנשים הקיאו, כעסו, צעקו, קיללו.

אחרי כ-4 שעות נסיעה הגענו לקריית שמונה. חשבתי שאנחנו בסוף העולם. הייתה רוח, אבק אדום, בקושי ראית משהו מעבר למרחק של 10 מטר קדימה. מרחוק ראינו משהו שנחזה להראות כבית קברות. הסתבר שבו מעברת פחונים, ששם הורידו אותנו. כל פחון, בגודל 3 מטר על 4 מטר והרגשנו אבודים. אבי לא אכל במשך שעות ארוכות וגם לא הצלחנו להירדם: הפחים דפקו ברוח, לשירותים היה צריך ללכת מרחק של 50 מטר לערך, ושם לעמוד בתור כדי להיכנס. הייתה שם ברזיה אחת של מים.

אמרו לנו, שאם אנחנו רוצים לגור במקום אחר, אז בשיכון ד' יש אסבסטון – בית קטן, שניתן לקבל אותו תמורת 400 לירות. אבי נכנס למחרת לעמידר, עם כל החסכוניות שלו, ואחרי שני לילות בערך בפחון, העמסנו את המיטלטלין שלנו על עגלה עם סוס ועברנו ל"דירה" שהייתה באופן יחסי, הרבה יותר נוחה למגורים: היו מים זורמים, שירותים, כוור במטבח. סביבת הבית לא הייתה מפותחת עדיין. היה כביש כורכר אחד. קיבלנו עבודה דרך לשכת העבודה. אבא נשלח לעבוד במע"צ (שכידוע, לא היה לו קשר עם ייצור שמן זית) ואני נשלחתי לעבוד כחשמלאי בקיבוץ משגב עם.

לאחר תקופה, כשכבר שירתי בצבא, אבי הוזמן לתל אביב ומונה לעבוד ב"מטעי האומה" – לעבד אדמות שנעזבו על ידי ערבים שברחו במלחמה. הוא קיבל טרקטור ומחרשה והיה מעבד את מטעי הזיתים, הכרמים, באזור המרכז – רמלה ולוד. כל יום הוא היה נוסע מקריית שמונה לאזור המרכז, כך כ-5, 6 חודשים, עד שהועבר לצפת, לעבוד בבית בד שנפתח במקום. עבודתי הראשונה בקיבוץ הייתה לחפור תעלות. אמרו שיש שמועות שצפויה מלחמה וצריך להתכונן ולחפור תעלות מגן. חפרתי תעלות במכוש. אכן החיתה מלחמה, מלחמת קדש.

אחרי המלחמה עבדתי תקופה קצרה כחשמלאי בקיבוץ ולאחר מכן עבדתי בחברת "חרות", שעבדה עם סולל בונה בהתקנה של מים, ביוב וחשמל במבנים חדשים. עבדתי שם 3 חודשים עד גיוסי לצה"ל.

שירות צבאי:

בצבא, רציתי להתקבל להיות חשמלאי, אבל שאלו אותי שאלה שלא ידעתי את התשובה אליה. נשאלתי, מה תפקידו של החוט השלישי בשקע. בטוניס, בערים, לא היה חוט שלישי בשקע, כי המתח שם היה 110 וולט, ולכן לא ידעתי לענות. בסופו של דבר גויסתי לגולני. עברתי את כל המסלול הקשה של שירות קרבי: טירונות, הכנה למכ"ם, קורס קיץ, קורס מכ"ם, בקיצור, קרעו אותנו. הייתי מ"כ. המחזור הראשון שלי היה של טירונים צ'רקסים. אח"כ אימנתי מחזור של דרוזים. שרתי שנתיים וחצי, בין היתר בנגב, וגם באבטחה של חיל הנדסה שעסק בפינוי מוקשים סורים.

תעסוקה:

השתחררתי בסוף יולי 1959, ואחרי שעבדתי בכמה עבודות מזדמנות, אמרו לי בלשכת העבודה, שבחברת החשמל מחפשים חשמלאי. הגעתי לשם. למען האמת, הם חיפשו מישהו שיחפור בורות לעמודי החשמל. כמובן שהסכמתי לעשות זאת. לאחר מכן היה צריך עובד לעבודות חיבורים: כחלק מההבטחות של מפלגת מפא"י לפני הבחירות של נובמבר 1959, היא הבטיחה שישובי הצפון יחברו לחשמל. למעשה, כל עובדי החיבורים של חברת החשמל בצפון נרתמו למלאכה זו: נשלחנו למעלות, לצוריאיל, לכפר יובל, מרגליות – חיברנו שם בתים שלא היה להם חשמל לרשת החשמל.

לאחר תקופה מסוימת, החברה נזקקה לאדם נוסף שיעבוד בקריית שמונה, כי עבד שם רק אדם אחד. הסכמתי לעבור לשם. יכולתי לקבל מגורים חנים ב"צריף", על חשבון חברת החשמל, אך העדפתי "לחיות כמו בן אדם". לקחתי הלוואה של 700 לירות וקניתי בית. כל השנים עבדתי בחברת החשמל, עד פרישתני לפני 14 שנה. התפקיד האחרון שלי היה מנהל עבודה ואחראי על אחזקת הקווים והחיבורים באזור חדרה.

מצב משפחתי:

באותם ימים הייתי רווק. יום אחד קרא לי ידיד שלי וסיפר שיש מורה חיילת אחת, שהגיעה לשרת בקריית שמונה, שמתגוררת בדירה שאין בה עדיין חשמל. הוא ביקש שאסייע לה ואחבר את הדירה לחשמל. למחרת היום באתי לדירה. היו שם שתי חיילות מורות. עשיתי בדיקה בטיחותית כדי לראות שאפשר לחבר את הדירה לרשת. בעודי עומד ועובד, אחת החיילות רצתה לצאת מהבית. היא נתקלה ברגל שלי, נפלה, וכמעט עפה מכל המדרגות. זו היתה **עדנה**, שהיום היא אשתי. זו היתה הדרך שלי "לחשמל" אותה אלי לכל החיים!!!

עדנה היתה כבת 20 ואני בן 23. התאהבתי, לא ממבט ראשון, אלא מהמבט **שלפני** המבט הראשון. זו היתה האהבה האמיתית הראשונה שלי והייתי מאוהב עד הגג. אחרי 10 חדשי הכרות, באוגוסט 1962 נישאנו. היום יש לנו 3 בנות ו-9 נכדים: ורדית (3 ילדים); אורית (שני זוגות תאומים בנים); יעל (שני ילדים). עד אוגוסט 1975 חיינו בקריית שמונה, להוציא שנתיים שבהן חיינו בקיבוץ הגושרים (בין 73 ל-75), ששם אשתי שימשה כמורה לגיל הרך.

מלחמת יום הכיפורים:

המלחמה תפסה אותי כשהייתי בתורנות בעיר צפת. דיברו על כך שמתחיל משהו בדרום. בסביבות 1000 בבוקר עברו מיגים בשמיים והתחלנו לשמוע בומים. הייתי במשרד בצפת לבד. ניהלתי את תיקון קווי החשמל שנפגעו. אני זוכר שמאוחר בערב, אמר לי חבר שהסורים נמצאים ב"נאפח", ושאפסיק לשלוח אנשים לאזור רמת הגולן. התמזל מזלנו ובמלחמת יום הכיפורים, גרנו בקיבוץ הגושרים. קריית שמונה הופגזה ללא הפסקה, גם על ידי הסורים וגם על ידי החיזבאללה מלבנון. התפקיד שלי ושל העובדים של חברת חשמל שעבדו איתי, בזמן המלחמה, היה לתקן את הקווים, להחזיר את החשמל למחנות הצבא. אפשר לומר, שהתרוצצתי בין הפגזים. כל האזור הופגז. כשהייתי בקיבוץ, הייתי צריך להיות ליד טלפון, לכן לא הייתי יורד למקלט כשהיו אזעקות. יום אחד הייתה הפגזה על הקיבוץ. שכבתי בין המיטה לקיר כשכל הבית הזדעזע.

מגורים בארץ:

משנת 1975 אני מתגורר עם משפחתי בפרדס חנה-כרכור, בדירה ששופצה והורחבה על ידי לפני שהמשפחה הגיעה.

פעילות חברתית ותרומה לקהילה:

מבחינה חברתית, אני מאד פעיל. קודם כל, אני נמנה על חבורה של כ-10 זוגות ומזה שנים שאנחנו מטיילים בארץ ברגל פעם בחודש וגם בסופי שבוע. הקבוצה מתכננת את המסלול, את מקום הלינה וכד'. אנחנו נקראים: "חבורת חממי". עם פרישת מהעבודה (וגם לפני כן) ועד היום, אני בחוג לדרמה, ואף העלינו מספר הפקות. בשנים האחרונות אני נמנה עם צוות מתנדבים, אשר פועלים בטלוויזיה הקהילתית. התחלתי זאת במתנ"ס של פרדס חנה בצילום כתבות לטלוויזיה הקהילתית שלנו. זה משודר בערוץ 98. היום אני פעיל בטלוויזיה הקהילתית של חדרה. הייתי קריין וגם חבר מערכת. אני עדיין ממשיך בפעילות זו. אני לומד איטלקית זו השנה הרביעית וכן, אני מתעד בצילום את ותיקי פרדס חנה כרכור, אשר סיפורי החיים שלהם מתועדים לספר. אשתי פעילה בתחום זה ואני מסייע בצילום והקרנת תמונות הוותיקים המתועדים.

המסר שברצוני להעביר לדורות הבאים: לעולם אל תיתן לקשיים של החיים לדכא אותך. תתגבר עליהם. האדם הוא חזק מטיבו והוא יכול להמשיך לצעוד קדימה. חייך לסביבתך ותקבל חיוך בחזרה. עזור לחלשים ממך. אל תסחף עם הזרם, אל תיכנע להסתה. שמור על האינדיבידואליות שלך. כמו שבגרמניה הנאצית אנשים נאורים נסחפו וקיבלו באהדה את התורה הגזענית של היטלר – אל תיתן לעצמך להיות מושפע לרעה ואל תקבל החלטה רק משום שהרוב החליט אותה. הפעל את שיקול הדעת העצמאי שלך ובחר את הדרך הטובה והמוסרית.

היצר הרע הוא חזק יותר מהיצר הטוב. תתגבר עליו. אתן דוגמא: לפני כ-20 או 25 שנים מצאתי ברחוב ארנק תפוח מלא בשטרות של כסף. לא היו בארנק מסמכים אישיים אבל היה שם פתק עם מספר טלפון. התקשרתי וענה לי הרצל, השכן שלי. באתי אליו והסתבר שהארנק אכן היה שלו והיה בו המון כסף שהוא משך והתכוון לשלם לקבלן. המסר שלי לכולם הוא: היה הגון וישר, עם עצמך ועם סביבתך.

ראיון: נאוה הורוביץ

פרדס חנה-כרכור, דצמבר 2013

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

תמונות של מיכאל פרטוק ומשפחתו

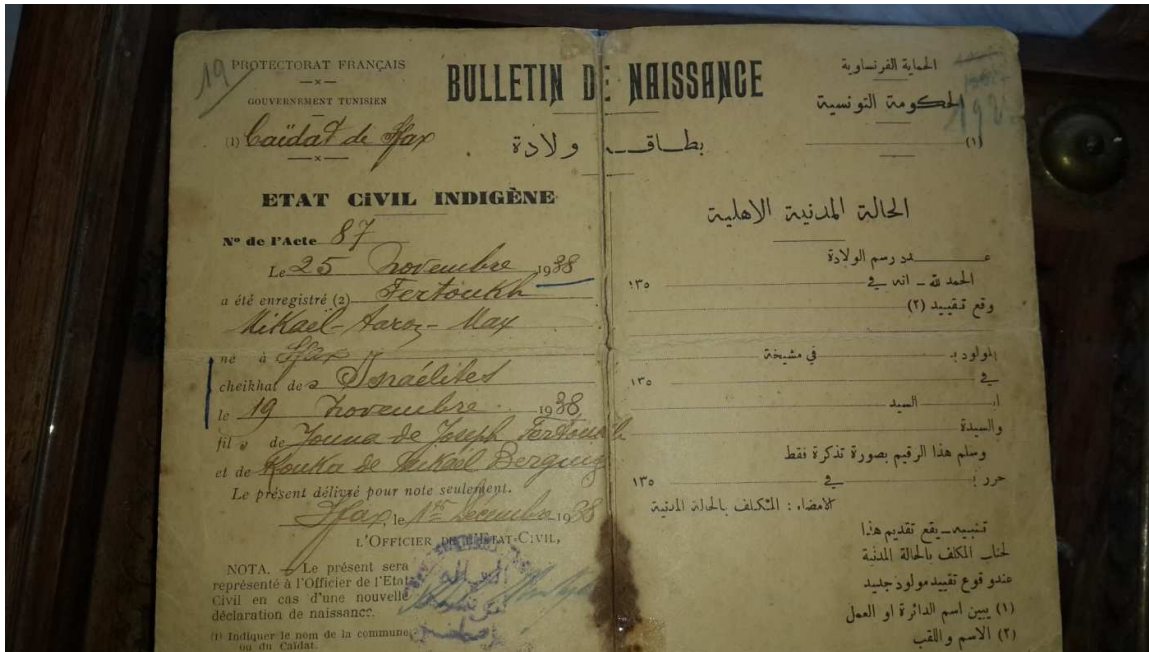
תמונה עדכנית של מיכאל פרטוק ומשפחתו

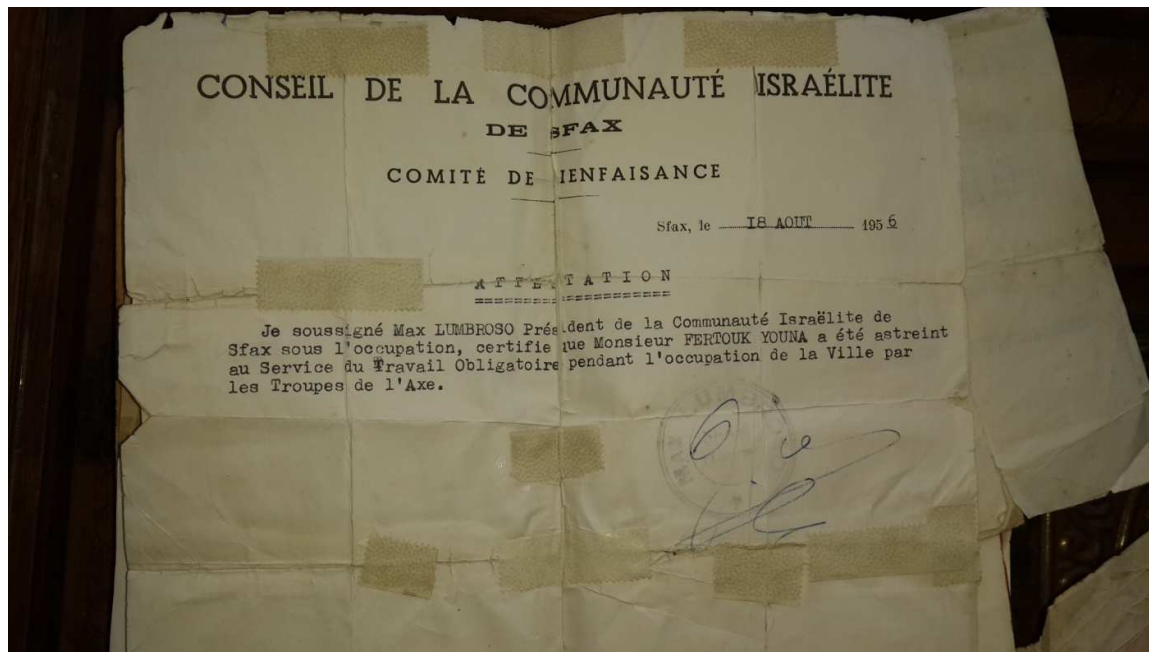
ידי ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

תעודת הלידה של מיכאל פרטוק

אישור שאביו של מיכאל עבד בעבודות כפיה בזמן המלחמה